



DANISH INSTITUTE FOR INTERNATIONAL STUDIES
STRANDGADE 56 • 1401 Copenhagen K
+45 32 69 87 87 • diis@diis.dk • www.diis.dk

DIIS Brief

Er de klassiske oprørsbekæmpelsesdoktriner anvendelige i Irak?

Jens Ringsmose
Marts 2007

Dette brief opsummerer nogle af konklusionerne fra DIIS Rapport *Oprørskrigens indre dynamik – fokus på Irak* af Jens Ringsmose.

Rapporten udkommer i marts 2007

I kølvandet på de amerikanske ledede interventioner og efterfølgende statsbygningssmissioner i Afghanistan og Irak er vestlige militære styrker i et stadig stigende omfang blevet involveret i oprørskrig. Vestens – og især USA's – fuldstændige overlegenhed indenfor konventionel militær krigsførelse resulterede i løbet af ganske kort tid i Taliban- og Baath-regimernes totale kollaps. Bestræbelserne på efterfølgende at erstatte de diktatoriske styreformers med velfungerende demokratier efter vestligt forbillede har dog i stor udstrækning været vanskeliggjort af forskellige oprørsgruppers forsøg på at destabilisere og afspore genopbygningsprocessen. I det sydlige og østlige Afghanistan har Taliban-oprørere i et betydeligt omfang optrappet de voldelige aktiviteter i løbet af 2006 og heller ikke de irakiske oprørsgrupper viser tegn på svækkelse – snarere tværtimod. Bedømt på antallet af angreb mod såvel koalitionsstyrker som militære og civile irakere synes oprørerne således at stå så stærkt som aldrig før i begyndelsen af 2007.

De blodige erfaringer fra Irak og Afghanistan samt de vestlige militæres omfattende problemer med at pacificere en irregulær – og i de fleste henseender underlegen – modstander har ført til genopdagelsen af en særegen kampform; nemlig oprørsbekæmpelsen, der på engelsk betegnes counter insurgency (COIN). Frem til årtusindskiftet tog en meget stor del af vestlig militær-strategisk tænkning sigte mod at forbedre evnen til at udkæmpe konventionelle, mellemstatslige og høj-intensive krige. I årene efter udbruddet af det irakiske oprør er fokuset i den militære planlægning og styrkeopbygning dog i et tiltagende omfang blevet rettet mod en asymmetrisk og lav-intensiv krigsførelse.

Såvel praktikere som teoretikere er i stor stil begyndt at studere de erfaringer med oprørskamp, som de vestlige lande – trods den konventionelle krigs primat – høstede i blandt andet Malaja, Vietnam, Latinamerika og Algeriet i koldkrigsårene. Den "klassiske" COIN-litteratur fra 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne har dermed fået et veritabelt comeback. Eller med den amerikanske oprørs- og terroranalytiker David Kilcullens formulering: "*Counter-insurgency is fashionable again*".

Der er al mulig grund til at hilse denne udvikling velkommen. Oprørsbekæmpelse er en uhyre kompleks politisk-militær disciplin og forsøg på at applicere doktriner og tænkning baseret på konventionel militær krigsførelse i denne konflikttype har i reglen ført til nederlag. De udfordringer, som oprørskrigens indre logik stiller en stor del af de vestlige lande overfor i Irak og Afghanistan, er således væsentligt forskellige fra de udfordringer, som Vestens

militære styrker var skræddersyede til at håndtere ved Den Kolde Krigs afslutning. Hvor fjendens militære styrker og hovedstad regnes som den konventionelle krigs "centers of gravity", så spiller befolkningens perceptioner af konfliktens stridende parter en langt større rolle i oprørskrigen. Spørgsmålet er imidlertid, om de klassiske opskrifter på bekæmpelse af oprørsbevægelser rummer de rigtige svar på de problemstillinger, som de vestlige regeringer i dag er konfronteret med i Mellemøsten og Centralasien. Er det med andre ord hensigtsmæssigt, at applicere de ortodokse eller klassiske doktriner på det irakiske og afghanske oprør?

En stor del af svaret på dette spørgsmål afhænger af, i hvilken udstrækning nutidens oprør er sammenlignelige med de "klassiske" oprør, som dannede afsættet for 1960'enes og 1970'ernes omfattende COIN-litteratur. Broderparten af de væbnede opstande i Malaysia, Kina, Algeriet, Filippinerne, Grækenland, Vietnam og Latinamerika delte en række særlige karakteristika, der gør det muligt, at tale om en bestemt type af oprør. Hvis nutidens oprør på afgørende punkter adskiller sig fra det klassiske oprør, er det dog langt fra givet, at de klassiske opskrifter på oprørsbekæmpelse problemfrit lader sig applicere i en nutidig irakisk eller afghansk kontekst. Sigtet med dette brief er således, at beskrive de betydelige forskelle, der er mellem den klassiske oprørstype og det nuværende irakiske oprør. Hovedargumentet er, at oprørskrigen på mange punkter er muteret siden Mao og Giap, og det derfor – som et minimum – er nødvendigt, at justere de klassiske COIN-doktriner til det 21. århundredes modstandere.

Forskellene mellem det klassiske og det irakiske oprør

Blandt de absolut væsentligste forskelle mellem forrige århundredes oprørsbevægelser og det igangværende irakiske oprør er, at nutidens irakiske guerillakrigere – i kontrast til deres forgængere – har særdeles gunstige muligheder for at koble sig på og præge en globaliseret medie- og informationsstrøm. Den teknologidrevne globalisering af mediebilledet har således på grundlæggende vis ændret oprørskrigens primære rammebetingelser. Medierne har ganske vist altid rapporteret fra verdens brændpunkter, men fremkomsten af digitale kameraer, mobiltelefoner, satellit-tv og internetbaseret kommunikation har ført til, at såvel vestlige som ikke-vestlige tv-stationer og aviser har en hidtil uset adgang til dugfriskt billedmateriale fra slagmarken. Globaliseringseffekten har altså tilvejebragt et verdensomspændende publikum – ikke mindst takket være oprørernes effektive og målrettede udnyttelse af den teknologiske udviklings let anvendelige frembringelser.

Effekten af de irakiske oprøreres forbedrede muligheder for at påvirke de udefrakommende magters befolkninger via et globaliseret mediebillede er frem for alt, at de politiske perceptioner blandt vælgere og opinionsdannere i de intervenerende lande i større udstrækning end tidligere får karakter af, at udgøre en af krigens helt centrale kamppladser. Sandsynligheden for, at Irak-krigen bliver afgjort på hjemmefronten i de vestlige hovedstæder, er større end det var tilfældet for oprørskrigen i midten af det 20. århundrede. Hvor størstedelen af de klassiske oprørskrige havde den lokale befolkning som konfliktens helt dominerende tyngdepunkt, er Irak-krigen således i højere grad præget af, at også de intervenerende landes befolkninger udgør et "center of gravity". De irakiske oprøreres kampagne tager derfor ikke alene sigte mod at påvirke irakernes politiske verdensbillede, men er ligeledes designet til at vende blandt andet amerikanske, britiske, spanske og danske borgere mod en forlængelse af koalitionsengagement. Irak-krigen er dermed i endnu højere udstrækning, end det var tilfældet i for eksempel Malaysia, Vietnam og Algeriet, en konflikt, der udspilles på to hovedfronter. For oprørerne er succes ikke længere en funktion af lokal opbakning og legitimitet, men også et produkt af global og regional legitimitet samt evnen til at nægte fjenden opbakning på den hjemlige front.

En anden væsentlig forskel mellem det irakiske og det klassiske oprør er, at de irakiske oprørere i modsætning til de revolutionære guerilla-krigere i blandt andet Kina, Malaysia, Vietnam og Algeriet ikke er bundet sammen af én samlende sag eller politisk og social vision for det, der skal træde i stedet for det eksisterende. Sunni-muslimske oprørere, udefrakommende fundamentalistiske og militante islamister samt shiitiske militsledere kan ganske vist godt nå til enighed om, at koalitionsstyrkerne skal bekæmpes og tvinges til at forlade landet, men så hører enigheden også op. Baathister og tidligere Saddam-støtter ønsker en genetablering af et sekulært og sunni-muslimsk domineret styre; irakiske og udenlandske militante islamister kæmper for oprettelsen af en islamistisk stat – og på længere sigt et større og mere omfattende kalifat; og forskellige shiitiske militser og dødspatroljer arbejder for at marginalisere den sunni-muslimske indflydelse og gøre Irak til en shia-muslimsk domineret stat. De irakiske oprørere udgør således ingen enhedsfront, der tåler sammenligning med for eksempel Viet Minh og Viet Cong i Vietnam, Malaysian National Liberation Army i Malaysia eller FLN i Algeriet. Der er i højere grad tale om et mangehovedet uhyre.

I kontrast til forrige århundredes teoretiske doktriner for den revolutionære krig er det irakiske oprør således funderet på mange diffuse og konkurrerende grupperinger. At oprøret er splittet er imidlertid både en styrke og en svaghed for oprørerne. For dem, der skal bekæmpe oprørerne, bliver det nemlig vanskeligere, at identificere og engagere fjenden, men de mange fraktioner gør det samtidigt også vanskeligt for oprørerne selv, at iværksætte større og mere koordinerede kampagner, som for eksempel Tet-offensiven i Vietnam.

For det tredje adskiller de irakiske oprørere sig fra de klassiske oprørsbevægelser ved at have adgang til løse netværk, som har evnen og midlerne til at gennemføre væbnede angreb på den udefrakommende fjendes hjemmebane. Den del af oprøret, der bekender sig til den militante islamiske fundamentalisme, er således en del af en større transnational organisme, der ikke alene kan påvirke de vestlige demokratier via en globaliseret medie- og informationskampagne, men som ligeledes er i stand til, at bruge terror som middel i bestræbelserne på, at vende de krigsførende landes befolkninger mod en forlængelse af krigsindsatsen. I modsætning til tidligere råder nutidens oprørere altså over en styrkeprojektionskapacitet. De krigsførende nationer risikerer dermed at lide civile tab i konflikter, der har sit brændpunkt tusinder af kilometer fra det pågældende land.

Det bedste eksempel på, at den islamistiske del af det irakiske oprør har kapaciteten til at sætte direkte ind mod den politiske vilje hos besættelsesmagternes hjemlige befolkninger, er utvivlsomt terrorbombninger i Madrid umiddelbart inden det spanske parlamentsvalg i marts 2004. 191 civile mistede livet og 1700 blev såret. Bombemændene var ikke irakere (størstedelen var af marokkansk oprindelse), men angrebet havde en klar forbindelse til Spaniens deltagelse i Irak-krigen. Og effekten udeblev ikke. Krigsmodstanderen José Luis Rodríguez Zapatero blev valgt som ny premierminister og den 28. april 2004 annoncerede Spanien officielt, at de sidste 260 spanske soldater i Irak ville blive trukket hjem.

Endelig – og for det fjerde – adskiller det irakiske oprør sig fra de klassiske oprør ved ikke at være præget af nogen form for fasetænkning. Mens Mao, Giap og Ho Chi Mihn alle planlagde og iværksatte deres oprørsaktiviteter med udgangspunkt i en skabelon, der trinvist skulle sikre først politisk opbakning, senere militær styrke og til sidst kulminere i en konventionel kampagne, er de irakiske oprøreres indsats i høj grad karakteriseret ved fraværet af enhver form for langsigtet og sammenhængende strategisk planlægning. Intet tyder på, at de irakiske oprørsgrupper forbereder sig på – eller har planer om – et afgørende konventionelt slag om

den politiske kontrol med landet. Blandt oprørerne hersker der ganske vist enighed om, at en amerikansk tilbagetrækning er et uomgængeligt delmål, men der eksisterer ingen offentligt artikulerede planer for den kampagne, der skal iværksættes, når – og hvis – det lykkes, at befri Irak fra den udenlandske besættelsesmagt.

Sammenfattende er der betydelige forskelle mellem på den ene side det oprør, blandt andet amerikanske, britiske og danske soldater står stillet overfor i Irak i dag, og på den anden side de oprørsgrupper, der i stor udstrækning prægede det 20. århundrede. Oprørskrigen er på mange punkter muteret siden Mao, Giap og Ho Chi Minh. Blandt de væsentligste årsager til, at det irakiske oprør adskiller sig så markant fra det klassiske oprør, er dels en række strategiske og teknologiske udviklingstendenser på det globale niveau og dels en række Irak-specifikke forhold, der gør det vanskeligt for oprørerne at etablere en enhedsfront.

Konklusion

Sammenligningen af de irakiske oprørere med deres revolutionære forgængere afslører, at der - trods åbenbare lighedstræk - eksisterer en række ganske betydelige forskelle. Som konflikttype er oprørskrigen tilsyneladende muteret. Den teknologidrevne globalisering af mediebilledet har således ført til, at vor tids oprørere har langt bedre mulighed for at formidle billedmateriale og informationer fra "fronten" og dermed påvirke ikke blot de politiske perceptioner i lokalområdet, men også befolkningerne fra de intervenerende stater. Den hjemlige front - blandt de stater, der bekæmper oprørerne - har dermed fået en endnu større betydning end i forrige århundrede og konfliktens politiske dimension er dermed også blevet endnu vigtigere. De irakiske oprørere adskiller sig endvidere fra 'det klassiske oprør' ved ikke at være bundet sammen af én samlende politisk/ideologisk sag eller forestilling om det, der skal træde i stedet for det eksisterende. Den "negative" vision, om at blive koalitionsparterne kvit, er det eneste, der forener. Splittelsen på det ideologiske og politiske plan er samtidig tydelig afspejlet i oprørets organisatoriske struktur, der – i modsætning til det klassiske oprør – er netværksbaseret og ikke-hierarkisk.

Ambitionen med briefet har ikke været, at udlede policy-implikationer af de identificerede forskelle mellem det irakiske og det klassiske oprør. Det synes imidlertid indlysende, at de stater, der bekæmper oprørerne i Irak, for det første bør være mere fokuseret på den hjemlige front end påpeget af forrige århundredes COIN-teoretikere. For de vestlige demokratier er befolkningen i højere grad end tidligere et "center of gravity". Succes i

oprørskrige lig Irak forudsætter for det andet militære styrker, der formår at tænke alle militære aktioner ind i en overordnet strategisk ramme. Den irakiske oprørskrig har i stor udstrækning karakter af at være et politisk og militært teater med et globalt publikum. Selv mindre fejltrin begået i bunden af det militære hierarki kan derfor have langtrækkende strategiske konsekvenser.